

Bouwen en schaven aan de kwaliteit van de arbeid

R. Huys, I. Pollet, G. Van Hootegem, L. Wouters., Hiva/Christelijke Centrale van de Houtbewerkers en Bouwvakarbeiders, Leuven 1998.

In opdracht van de ACV-centrale van hout en bouw, heeft het Hiva een tweedelig werk geschreven over de kwaliteit van de arbeid. Het is een fraaie uitgave, hoewel de lay-out misschien toch een tikkelje te druk uitvalt. Af en toe is het zelfs moeilijk om de draad niet te verliezen. De bouwcentrale heeft zijn opdracht geformuleerd in het kader van een congresvoorbereiding. Het was uitdrukkelijk de bedoeling een stap verder te zetten dan het streven naar medezeggenschap over de arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. De centrale wilde ook over de arbeidsinhoud en de vakkennis meespreken. Het mocht daarenboven niet alleen een analyse worden, maar er moesten ook oplossingen aangereikt worden. Het Hiva heeft een handboek en een instrument afgeleverd. Het zijn respectievelijk een theoretische analyse en een praktische handleiding om op bedrijfsniveau de kwaliteit van de arbeid te meten en te verbeteren.

Het handboek geeft een uitgebreide theoretische benadering van wat genoemd wordt de vier A's die bij de kwaliteit van de arbeid spelen: de arbeidsinhoud, de arbeidsomstandigheden, de arbeidsvoorwaarden en de arbeidsverhouding. Er wordt ook onderzocht hoe de kwaliteit in de sectoren hout en bouw mede bepaald wordt door de omgeving van de bedrijven: de bedrijfskolom, afzetmarkten, arbeidsmarkt en technologische ontwikke-

ling. Het is duidelijk dat de organisatie van het productieproces van die omgeving afhankelijk is. Om na te gaan hoe de theorie in beide sectoren in praktijk toegepast wordt, werden een beperkt aantal ACV-militanten bevraagd naar enerzijds de verwachtingen en vereisten en anderzijds de mogelijkheden om aan de vereisten te voldoen. Het gebeurde door middel van zogenaamde kwalitatieve interviews. Daarnaast kreeg een groter aantal militanten tijdens een vormingsweek een enquêteformulier in te vullen. Bedoeling was de problemen in de sectoren te achterhalen. Maar tegelijk werd gepeild naar de motivatie van de werknemers om zich met de problematiek van de kwaliteit in te laten. Op die manier wordt wellicht een vrij volledig plaatje bekomen. In een laatste deel worden dan nog een aantal instrumenten voorgesteld om de problematiek ook effectief aan te pakken. Het zijn precies die instrumenten die in het tweede luik van de studie concreet toepasbaar worden gemaakt. Dat luik is wellicht het meest interessante, zeker als men uitgaat van de wens van de opdrachtgevers. Het probeert voor de militanten op bedrijfsniveau stap voor stap een actieplan uit te stippen om rond de kwaliteit te werken. Ze moeten vooreerst proberen aan cijfers te komen, die aanwijzingen kunnen geven voor problemen met de kwaliteit van de arbeid. Ze moeten ook informatie inwinnen bij hun werkmakers. Ze krijgen daarvoor tips om vragenlijsten op te stellen en vooral om de antwoorden op een wetenschappelijke manier te verwerken. Ten slotte wordt de mogelijkheid getoond om met checklists te werken, een soort controlesysteem. Die instrumenten

worden heel concreet ingevuld voor de vier A's. Er zijn zelfs losbladige formulieren bijgevoegd om één en ander in de praktijk uit te proberen.

Ik denk dat het niet nodig is hier de resultaten van het onderzoek uitvoerig toe te lichten. Om eerlijk te zijn, echt verrassende resultaten zijn er niet uitgekomen. Belangrijker lijkt het mij de opzet toe te kijken. Ik denk dat die opzet tot voorbeeld kan dienen voor nog een aantal andere onderwerpen, zoals milieu. Wellicht wordt op de bedrijfsvloer al te veel op punctuele problemen gereageerd. Het is ongetwijfeld belangrijk dat een onveilige toestand zo vlug mogelijk opgeruimd wordt. Maar het veld van het syndicale werk wordt daardoor te veel beperkt. De systematische aanpak van het Hiva laat in principe een veel diepgaandere en professionelere aanpak toe. Een globalere benadering ook, die op iets langere termijn kan uitgetekend worden. In de praktijk ligt de professionaliteit op dit ogenblik heel vaak eenzijdig bij de werkgever. Een professionalisering van de vakbonds-aanpak kan nochtans niet alleen de vakbonden ten goede komen, maar kan ook aanleiding zijn voor een kwaliteitsverbetering van de verhouding tussen werkgevers en werknemers. Het is een misvatting, om niet te zeggen een uiting van kortzichtigheid, van de kant de werkgevers om hun tegenspelers zo dom mogelijk te willen houden. Ook zij hebben belang bij goed geïnformeerde en beslagen vakbondsmensen. Vraag is of de Hiva-studie op dat vlak dan weer niet te ver wil springen. Ook al doen de auteurs ontzettend hun best om toegankelijk te schrijven, de theorie is

toch wel heel erg uitgesponnen. Maar zelfs het instrumentenboek probeert het te goed te doen. Vakbondsmensen zijn in regel op de eerste plaats werknemers, die er hun vakbondswerk bij moeten nemen. Men kan van hen niet verwachten dat ze dikke boeken doorworstelen. En men kan van hen ook niet verwachten dat ze echt op een wetenschappelijke manier met vragenlijsten en checklists omgaan. Wie dat toch doet, riskeert dat het materiaal ongebruikt blijft. Ik wil dan ook wedden dat het Hiva-boek in veel kasten onaangeroerd zal blijven. En dat is jammer. Ik denk

dat het praktische zwaarder moet wegen dan het wetenschappelijke. Wat vereenvoudigd werd, is niet noodzakelijk onjuist. Misschien heeft het Hiva zich vergist in doelgroep en had ze zich moeten richten tot de vrijgestelden van de vakbonden. Die zouden dan nog heel goed moeten begeleid worden, met een programma dat over meerdere jaren zou moeten lopen. En nog iets wat mij van het hart moet: waarom worden alleen militanten van één bond bij het onderzoek betrokken? Ik begrijp natuurlijk dat het Hiva bij die ene zuil aansluit. En ik begrijp ook dat de opdrachtgever van de studie

niet graag heeft dat de "concurrentie" erbij betrokken wordt. Maar kan een wetenschappelijk instituut zich echt blijven veroorloven zijn onderzoeksveld zo selectief af te bakenen?

Laat er evenwel geen twijfel over bestaan, dat ik het Hiva-boek toch heel interessant vind. Ondanks de tekortkomingen is het een goede poging om ook het werk van de militanten te professionaliseren. Het is een richting waarin de komende tijd verder gegaan zal moeten worden.

Luc Vanneste

Algemeen secretaris ABVV-Textiel